

Vilniaus kolegijos
Sveikatos priežiūros fakultetas

BAIGIAMOJO DARBO STRUKTŪRA, ĮFORMINIMAS IR REKOMENDACIJOS PRISTATYMO VIEŠO GYNIMO METU

I. BAIGIAMOJO DARBO STRUKTŪRA

Baigiamojo darbo rengimo tikslas – atskleisti studento savarankišką gebėjimą susieti atskirus studijų dalykus, sisteminti įgytas teorines žinias, formuoti tiriamojo darbo įgūdžius, taikant juos praktikoje, ir pademonstruoti atitinkamos studijų krypties studijų rezultatus.

Baigiamojo darbo apimtis 40-50 puslapių, neįskaitant priedų. Literatūros apžvalgos/studijavimo/analizės ir tiriamosios dalies santykis 2:3. Baigiamajame darbe panaudotų ženklų orientacinis skaičius (±): 50 puslapių; 12 060 žodžių; 83 233 ženklų (*be tarpų*); 94 511 ženklų (*su tarpais*).

Metodinių rekomendacijų paskirtis – apibrėžti bendruosius principus, pagal kuriuos rengiami, įforminami ir vertinami baigiamieji darbai. Išdėstytos rekomendacijos yra privalomos baigiamuosius darbus rengiantiems studentams, baigiamųjų darbų vadovams, recenzentams bei kvalifikavimo komisijai.

Privaloma baigiamojo darbo struktūra yra:

ANTRAŠTINIS LAPAS (*1 priedas*)
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO PROFESINIO BAKALAURO BAIGIAMOJO
DARBO SAVARANKIŠKUMĄ IR ORIGINALUMĄ (*2 priedas*)
PADĖKA (*neprivaloma*)
SANTRAUKA
ABSTRACT
TURINYS (*3 priedai*)
SANTRUMPŲ PAAIŠKINIMAI
SVARBIAUSIŲ SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS
LENTELIŲ SĄRAŠAS
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS
ĮVADAS
LITERATŪROS APŽVALGA/STUDIJA VIMAS/ANALIZĖ
TYRIMO METODIKA (*Sutikimas, 4 priedas*)
TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ IR APIBENDRINIMAS
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI
LITERATŪRA (*5 priedas*)
PRIEDAI

ANTRAŠTINIAME LAPE nurodomas kolegijos, fakulteto, katedros ir studijų programos pavadinimai, studijų programos valstybinis kodas, studento vardas ir pavardė, baigiamojo darbo temos pavadinimas, rašomo darbo paskirtis, baigiamojo darbo vadovo pareigybė ir (*arba*) pedagoginis vardas ir mokslo laipsnis, vardas, pavardė (*taip pat ir konsultanto, jeigu jis buvo skirtas*), katedros vedėjo leidimas ginti darbą, miestas, metai (*1 priedas*).

SANTRAUKA / ABSTRACT / ZUSAMMANFASSUNG turi būti pateikta lietuvių ir viena Vakarų Europos kalba (*anglų, vokiečių ar prancūzų kalba*). Tai sutrumpintas (*iki 200 žodžių, bet nedaugiau vieno puslapio*) baigiamojo darbo esmės išdėstymas. Santraukos tekstas pateikiamas aprašomuoju būdu. Santraukoje turi atsispindėti:

- baigiamojo darbo tema;
- autoriaus vardas, pavardė;
- baigiamojo darbo vadovo pareigybė ir (*ar*) pedagoginis ir mokslo laipsnis, vardas, pavardė (*taip pat ir konsultanto, jeigu jis buvo skirtas*);
- temos aktualumas, problema;
- tyrimo tikslas, uždaviniai, tyrimo objektas;
- tyrimo metodika (*tiriamieji, jų imtis, tyrimo metodai*);
- pagrindiniai tyrimo rezultatai (*trumpai*);
- svarbiausios baigiamojo darbo išvados.

TURINYJE rašomi:

- skyrių pavadinimai;
- poskyrių pavadinimai;
- skyrelių/skirsnių pavadinimai;
- puslapio numeris, kuriame prasideda skyrius, poskyris ar skyrelis/skirsnis (*3 priedas*).

Turinyje pateikiami visi skyrių pavadinimai, esantys po turiniu. Turinio lape neminimos šios dalys: antraštinis lapas, patvirtinimas apie darbo savarankiškumą, padėka, santrauka, Abstract (*3 priedas*).

SANTRUMPŲ PAAIŠKINIMAI. Abėcėlės tvarka pateikiami baigiamajame darbe naudotų santrumpų paaiškinimai, pvz.: PSO – *Pasaulio Sveikatos organizacija*; VK – *Vilniaus kolegija ir t.t.*

SVARBIAUSIŲ SĄVOKŲ ŽODYNĖLYJE abėcėlės tvarka pateikiami pagrindiniai tezių, sąvokų, apibrėžimų paaiškinimai. Sąvokos aiškinamos vadovaujantis žodynais, moksliniais, medicininiais ir kt. šaltiniais. Būtina pateikti šaltinio bibliografinę informaciją. Pvz.: **Idiopatiniai sutrikimai** – sutrikimai, atsiradę dėl nežinomų priežasčių (*Somenath ir kt., 2014*).

LENTELIŲ SĄRAŠE turi būti:

- eilės numeris, pvz.: *1 lentelė*;
- lentelės pavadinimas;
- puslapio, kuriame yra konkreti lentelė, numeris.

PAVEIKSLŲ SĄRAŠE nurodomas:

- eilės numeris, pvz.: *1 pav.*;
- paveikslo pavadinimas;
- puslapio, kuriame yra konkretus paveikslas, numeris.

Jeigu lentelių ir paveikslų sąrašas telpa viename puslapyje, tai taip galima ir pateikti.

I. ĮVADAS

Įvade turi būti atskleisti šie aspektai:

- temos aktualumas, naujumas;
- tyrimo problema;
- tyrimo tikslas;
- tyrimo uždaviniai;
- tyrimo objektas;
- hipotezė (*neprivaloma*);
- tiriamieji, jų atrankos kriterijus;
- tyrimo imtis;
- tyrimo metodai;
- demonstruojami ir ginami studijų programos rezultatai.

Temos aktualumui tikslinga skirti 15-20 sakinių. Įvade turėtų būti nurodomi temos pasirinkimo motyvai, pvz.: *temos naujumas*. Apibūdinant temos aktualumą, nurodoma, kuo reikšminga pasirinkta tema konkrečiai studijuojamai kryptčiai. Temos aktualumas pagrindžiamas analizuojant naujausius (*ne senesnius nei 5 metų senumo*) mokslo šaltinius, dokumentus ir kt.

Turi būti atskleidžiamas poreikis nagrinėti, analizuoti konkrečias aktualias **problemas**. *Problema yra sudėtingas klausimas apie tiriamą objektą, uždavinys, siekiantis rasti atsakymą, atskleisti sprendimo būdus (kas?, koks?, kada?, kodėl? kur?, kaip?).* Probleminis klausimas (ar klausimai) turi būti susietas su tyrimo objektu.

Tyrimo tikslas – galutinis rezultatas, tai siekis nustatyti analizuojamą problemos sprendimą, naujų duomenų pateikimą arba dėsningumus. Tikslas nusakomas vienu sakiniu, rečiau – gali būti formuluojami keli tikslai, jis turi atitikti pasirinktos temos pavadinimą, atspindėti tyrimo objektą. Nusakant tyrimo tikslą galima vartoti veiksmažodžių bendratis, kaip: *išanalizuoti, įvertinti, nustatyti, pagrįsti, palyginti, diagnozuoti ir kt.* **Tema – tampa tikslu!** (*Tyrimo tikslas – veiksmažodžio bendratis plius gerai suformuluota tema*).

Tyrimo uždaviniai yra smulkesnės užduotys, temos sprendimo aspektai, *procedūros, padedančios pasiekti galutinį tikslą*. Uždaviniai numeruojami. Jų gali būti keletas (2-5), apimantys teorinę ir empirinę dalis. Iškeltiems uždaviniams apibrėžti naudojami aktyvieji veiksmažodžiai: *išnagrinėti, suformuluoti, sukurti, parengti, įvertinti, išanalizuoti, išsiaiškinti ir pan.*

Tyrimo objektas – *tai reiškiny*s, paverstas tyrėjo praktinės ir pažintinės veiklos dalyku (Kardelis, 2016). Jį formuluojant, reikia atsižvelgti į profesinio bakalauro baigiamojo darbo temą ir iškeltą tyrimo tikslą. Tyrimo objektu gali būti visa tai, kas turi socialinį prieštaravimą rezultatų, veiklos ir prielaidų lygmenyje bei probleminę situaciją mokslo ir praktikos srityje. (*Tik išimtiniais atvejais tyrimo objektu gali būti žmogus, pvz. atliekant eksperimentą*).

Hipotezė – *prielaida*, galutinio tyrimo rezultato spėjimas, glaustas teiginys, rodantis, ką tyrėjas tikisi tyrimu atskleisti, išsiaiškinti. Tai *numanomas atsakymas į problemos klausimą ar klausimus* (Bitinas, 2006). Jei nėra hipotezės – nėra ir mokslinės problemos (Pauliukėnas, Šeškevičius, 2008).

Tiriamieji – tyrimo dalyviai, suteikiantys informaciją apie tiriamą objektą.

Tyrimo imtis – tiriamas kontingentas, kurį apibrėžia tiriamųjų skaičius.

Tyrimo metodai(s), panaudoti informacijos rinkimui ir statistiniam duomenų apdorojimui, išvardinami prioriteto tvarka, pradedant nuo svarbiausiųjų.

Studijų programos rezultatai. Pateikiamas baigiamuoju darbu demonstruojamų ir ginamų studijų programos rezultatų sąrašas iš studijų programos.

2. LITERATŪROS APŽVALGA / STUDIJAVIMAS / ANALIZĖ

Šioje dalyje pateikiami teoriniai problemos nagrinėjimo aspektai. Įvairios teorijos ir koncepcijos ne tik aprašomos, bet ir analizuojamos, lyginamos, vertinamos. Literatūros apžvalgoje aptariami pasirinkta tema atlikti darbai, išryškunami įvairių autorių nuomonių teigiami ir neigiami aspektai, pateikiamas asmeninis požiūris nagrinėjamu klausimu. Tačiau negali būti neigiama tai, kas jau moksliskai įrodyta. Mintys, teiginiai, prielaidos turi atitikti analizuojamo objekto savybes. Vengti plagijavimo!

Rašant teorinę dalį, reikia saikingai vartoti citatas. Jos turi būti motyvuotos, neturi būti ilgos. Cituojant nieko negalima keisti. Būtina parašyti autorių ir šaltinio, iš kurio paimta citata, leidimo metus, puslapį, pvz. (Kardelis, 2016, p.111).

Kiekvienam panaudotam teiginiui, faktui ar rezultatui būtina čia pat nurodyti šaltinį, pvz.: (*Skurvydas, 2010*), atsižvelgiant į darbo pabaigoje pateiktą literatūros sąrašą; ar integruojant autoriaus pavardę ir leidimo metus į teiginį, pvz.: *A. Skurvydas (2010) teigė, jog...*

Labai svarbu nenukrypti nuo nagrinėjamos problemos, temos tikslo, uždavinių. Mintis reikia dėstyti nuosekliai, logiškai, pereinant nuo vienos temos prie kitos. Taigi, sakiniai, pastraipos turi būti pateikiami nuosekliai, susieti logine seka ir sudaryti visumą.

Skyrių ir poskyrių pabaigoje rašomi apibendrinimai – apibendrinami esminiai skyriaus dalykai. Apibendrinimas pradedamas žodžiais: *taigi, ...; apibendrinant galima teigti, kad ...* ir pan. Apibendrinant rašomos baigiamojo darbo autoriaus, o ne kitų darbe analizuotų šaltinių autorių, mintys.

Reikia vengti gerai žinomų vadovėlių ir medžiagos perrašinėjimo. Patartina naudotis pačia naujausia (*ne senesne nei 10 metų senumo*) mokslinė literatūra, publikuotais moksliniais straipsniais, disertacijomis bei virtualiais informacijos šaltiniais. Pageidautina ir užsienio šalies mokslininkų nuomonė analizuojamu klausimu.

Ši dalis gali būti skirstoma į poskyrius (*2.1., 2.2. ir t.t.*) ir skyrelius (*2.1.1., 2.1.2. ir t.t.*).

Būtina naudotis bibliotekoje esančiomis elektroninėmis duomenų bazėmis (e-DB): *EBSCO Publishing; EMERALD Management eJournals Collection* ir pan.

Baigiamajame darbe turėtų būti apžvelgta/išanalizuota ne mažiau kaip 30 literatūros šaltinių.

3. TYRIMO METODIKA

Studentas gali rinktis atlikti kiekybinio arba kokybinio tipo tyrimą. Tyrimo metu gali būti taikomas ir mišrus tyrimas: kiekybinis tyrimas su kokybinio tyrimo elementais ir atvirkščiai. Gali būti taikomi skirtingi tyrimų būdai pvz.: atvejo tyrimas, trianguliacija, kai naudojami keli tyrimo metodai informacijai rinkti, aprašomieji, koreliaciniai, vertinamieji, priežastiniai lyginamieji tyrimai ir kt. Tai priklauso nuo tyrimo tikslo.

Tyrimo metodikos skyriuje turėtų būti nuosekliai ir išsamiai aprašyta tai, kas buvo atliekama planuojant, organizuojant ir vykdant tyrimą:

1. *Įvardinti tiriamuosius.* Akcentuoti ir pagrįsti tiriamųjų kontingento parinkimo kriterijus, motyvus, tikslumą. Nurodyti tiriamųjų imtį, įvardinti tiriamųjų parinkimo būdą. Išsamiai charakterizuoti tyrimo dalyvius. **Būtinai** tyrimo dalyvio/atstovo *sutikimas raštu dalyvauti tyrime (forma raštu, 5 priedas).*

2. *Detaliai apibūdinti tyrimo metodus (matavimo priemonės ar instrumentus),* kurie buvo naudojami, siekiant išspręsti tyrimo problemą arba atsakyti į iškeltus tyrimo klausimus. Derėtų nurodyti konkretaus metodo pasirinkimo tikslą. Svarbu aptarti, kaip buvo surinkti duomenys, kaip jie buvo matuojami.

Priklausomai nuo atliekamo tyrimo, gali būti naudojami įvairūs duomenų rinkimo metodai: anketavimas, interviu, ekspertizė, testavimas, stebėjimas, kvazi eksperimentas, dokumentų (*foto*) turinio analizė ir kt. Gali būti taikomi keli tyrimo metodai, svarbiausia, kad jais būtų galima gauti patikimus, objektyvius rezultatus. Jeigu tyrimo metu buvo taikomi kitų autorių parengti metodai, būtina nurodyti metodo publikavimo šaltinį, autorių. Jei naudojamos anketos, testai, klausimynai, reikia pažymėti, ar jie yra originalūs (*paties studento sukurti*), ar adaptuoti. Taip pat reikia paaiškinti anketų turinį, taikytas matavimo skales (*nominalinė, ranginė, intervalinė, santykinė*). Prieduose turi būti pateikti naudotų tyrimo metodų pavyzdžiai, tokie kaip: anketos, testai, pokalbio klausimynai ir visi protokolai, dokumentų turinio analizės suvestinės, stebėjimo protokolai, dienoraščiai, kliento kortelės ir kt.

3. Nuosekliai ir išsamiai *aprašyti visas tyrimo procedūras,* kurios buvo taikytos organizuojant ir atliekant tyrimą. Būtina atsakyti į klausimus: *Kada? Kur? Kokiomis aplinkybėmis*

buvo organizuotas tyrimas? Kaip ir kur buvo bendrauta su tyrimo dalyviais? Kada, kur ir kaip surinkti tyrimo duomenys ir t.t.

Aprašant tyrimo organizavimo eigą, reikia trumpai apibūdinti įstaigą, kurioje buvo atliekamas tyrimas, akcentuojant tas veiklos sritis, su kuriomis buvo susijęs tyrimas. Jeigu tyrimas buvo atliekamas ne kolegijoje, turėtų būti gautas raštiškas įstaigos, kurioje buvo atliekamas tyrimas, administracijos sutikimas.

Svarbu vadovautis tyrimo atlikimo principais, kad būtų išvengta etinių problemų.

Tikslinga įvardinti problemas, su kuriomis teko susidurti tyrimo procese.

4. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ IR APIBENDRINIMAS

Visi surinkti tyrimo duomenys turi būti peržiūrėti, sugrupuoti. Kiekybinių tyrimų metu surinkti duomenys apdorojami aprašomosios statistikos analizės principais, taikant matematinius metodus (*%*, *vidurkis*, *Mo – moda – dažniausias atvejis*, *Md – mediana – vidutinis balas ir pan.*) ir naudojant nominalinę, ranginę, intervalinę ar santykinę skales (*Čekanavičius, Murauskas, 2006*). Rezultatus reikia aprašyti, pateikti lentelėse ar grafiškai pavaizduoti paveiksluose ir apibendrinti. Apibendrinant gautus rezultatus, tekstas turi būti lakoniškas, nekartoti to, kas pavaizduota lentelėse ar paveiksluose, o interpretuoti, analizuojant, kodėl gauti tokie duomenys, ieškant priežastinių ryšių. Aprašyti moksliniu stiliumi, vengti tų pačių žodžių bei frazių kartojimo.

Kokybinių tyrimų metu surinkta žodinė informacija analizuojama turinio (*content*) analizės metodu. Turinio analizė atliekama lentelėse (*Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008*).

Aptariant rezultatus, tikslinga lyginti gautus rezultatus su tais, kurių tikėtasi, bei mokslinės literatūros ir kitų mokslo informacijos šaltinių apžvalgoje aptartais rezultatais; išskirti, kas pastebėta naujo, netikėto.

Visos lentelės ir paveikslai turi būti sunumeruoti, pateikti jų pavadinimai. Tekste turi būti nuorodos į juos. *Pvz.: Pirmojo anketos klausimo analizės duomenys pateikti 1 paveiksle ar (1 paveikslas).*

5. IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Išvados turi būti konkrečios, glaustos, aiškios, logiškos, susijusios su darbo pradžioje iškeltais uždaviniais ir grįstos gautais tyrimo rezultatais.

Išvadose neturi būti procentų. Išvados turi būti sunumeruotos. Jų turi būti tiek, kiek iškelta uždavinių plius hipotezė (*jei ji yra*).

Pasiūlymai rašomi tuoj po išvadomis. Jie turi būti susiję su baigiamajame darbe nagrinėta problema, atliktu tyrimu. Tai konkrečios siūlomos priemonės, kurias įgyvendinus pagerės tai, kas yra susiję su nagrinėjama tema, ateities tyrimais, praktinės veiklos tobulinimu. Jos turi būti susijusios su atlikto tyrimo gautais rezultatais.

LITERATŪRA

Visi darbe panaudoti informacijos šaltiniai turi būti pateikti literatūros sąrašė ir atvirksčiai, visi sąrašė nurodyti šaltiniai turi būti paminėti darbe.

Literatūros sąrašė visi šaltiniai turi būti numeruojami, sąrašas sudaromas abėcėlės tvarka pagal autoriaus pavardę. Pirmiausiai surašomi šaltiniai, parašyti lotyniškais rašmenimis (*lietuvių, anglų, vokiečių ir kt. kalbomis*), o pabaigoje pagal abėcėlę nurodomi šaltiniai, parašyti kirilica, pvz., rusų kalba. Literatūra užsienio kalbomis rašoma originalo kalba.

Kiekvieno naudoto informacijos šaltinio bibliografinio aprašo elementai pateikiami tokia tvarka:

– eilės numeris (*taškas*);

- autoriaus pavardė (*kablelis*), po to vardo ar vardų pirmosios raidės (*jei autoriai keli, jie atskiriami kableliais*) (*taškas*);
- leidimo metai (*skliaustuose*)(*taškas*);
- šaltinio pavadinimas (*taškas*);
- leidinio vieta (*dvitaškis*), leidyklos pavadinimas (*taškas*);
- leidinio data, tomo numeris, leidinio numeris (*jei yra*), puslapiai (*taškas*);
- pabaigoje nurodyti leidinio ISBN arba ISSN numerį.

Pateikiant internetinius puslapius, nurodoma autorius pavardė, vardo inicialas, straipsnio pavadinimas, data (*kada žiūrėta prieigoje*), tikslus internetinės prieigos adresas (*5 priedas*).

PRIEDAI

Priedai – tai papildoma medžiaga tyrimo tikslui paaiškinti. Kiekvienas priedas pateikiamas naujame lape. Viršutiniame lapo kampe prie dešinėsios paraštės rašomas priedo numeris ir žodis „priedas“. Priedo pavadinimas rašomas mažosiomis ar didžiosiomis 12 pt dydžio paryškintomis raidėmis, pvz., **3 priedas arba 3 PRIEDAS**.

Prieduose turi būti pateiktos anketos, testai, interviu klausimynas ir visi pokalbio protokolai, dokumentų turinio analizės suvestinės, stebėjimo protokolai, dienoraščiai ir kt. Taip pat galima pateikti įvairias lenteles, paveikslus, kurie yra svarbūs baigiamajame darbe, tačiau nebuvo įtraukti į teorinę ir empirinę tyrimo rezultatų analizės dalį.

Baigiamojo darbo tekste daroma nuoroda į atitinkamą priedą, pvz.: *stebėjimo duomenų analizės suvestinė pateikta 1 priede ar (1 priedas) ir pan..*

II. BAIGIAMOJO DARBO ĮFORMINIMAS

Darbai pateikiami A4 formatu, paliekant paraštes: viršutinė ir apatinė – po 2 cm, kairioji 3 cm, dešinioji – 1,5-1 cm. Darbas spausdinamas vienoje lapo pusėje. Šriftas – standartinis: *Times New Roman*, tekstas rašomas 12 pt raidėmis. Puslapiai numeruojami arabiškais skaitmenimis (1, 2...). Puslapiai pradedami skaičiuoti nuo antraštinio lapo ir baigiami paskutiniu baigiamojo darbo lapu. Skaičiuojama nuo pirmojo baigiamojo darbo lapo (*antraštinio puslapio*), tačiau pradedami numeruoti puslapiai esantys po turiniu. Puslapio numeris rašomas lapo viršuje, centre be taško, be brūkšnelių.

Kiekvienos pastraipos pirmoji eilutė atitraukiama nuo kairiosios paraštės 22 mm (vieną kartą paspaudus klaviatūros klavišą *Tab*). Pastraipoms nustatoma abipusė lygiuotė – tekstas sulygiuojamas ir pagal dešiniąją, ir pagal kairiąją paraštes. Tarp eilučių 1,5 intervalo tarpas.

Skyrių pavadinimai atitraukiami nuo teksto 2 intervalo tarpais (du klavišo *Enter* paspaudimai), poskyrių – 1,5 intervalo tarpu (vienas klavišo *Enter* paspaudimas).

Kiekvienas darbo skyrius pradedamas spausdinti naujame lape. Darbo skyrių pavadinimai rašomi didžiosiomis paryškintomis raidėmis, poskyrių ir skirsnių tik pirmoji pavadinimo raidė rašoma didžiąja raide, jų šriftas irgi paryškintas. Baigiamojo darbo skyrių pavadinimai rašomi 16 pt, poskyrių pavadinimai – 14 pt, skirsnių pavadinimai – 12 pt dydžio raidėmis, centruotai. Skyrių, poskyrių, skirsnių ir teksto rašymo stilius turi būti vienodas visame darbe. Reikia rašyti taškus po poskyrio numerio skaitmenimis (pvz., turi būti: *2.1. Galvos smegenų anatomija, o ne: 2.1 Galvos smegenų anatomija*) ir po skirsnio numerio skaitmenimis (*2.1.1.*).

Cituojant šaltinius tekste, autorius (ar autoriai) gali būti nurodomi sakinio pabaigoje arba integruojant į sakinį. Šaltinių nuorodos, vadovaujantis APA (*Amerikos psichologų asociacijos*) citavimo stiliumi, gali būti:

- pvz.: Įsimintinas dr. Diuji teiginys skelbtas straipsnyje „Mano pedagoginis credo“, „Ugdymas yra gyvenimas, o ne pasirengimas būsimam gyvenimui“ (*cit.pgl. Šiaulienė, 2001, p.14*).
- kai informacijos šaltinį parengė vienas autorius, skliaustuose nurodoma autoriaus pavardė, leidimo metai (*Kardelis, 2016*). Taškas dedamas už paprasto skliausto. Galima autoriaus

pavardę ir leidinio metus integruoti į sakinį: *Pasak A. Skurvydo (2010), „jei nori nieko nesuprasti, stenkis viską suprasti“;*

- jeigu literatūros šaltinį parengė du ar trys autoriai, reikia nurodyti visus autorius, pvz.: ... (*Pauliukėnas, Šeškevičius, 2008*). Anot *L. Pauliukėno, A. Šeškevičiaus (2008)*, ... ; *B. Bitino, L. Rupšienės, V. Žydžiūnaitės (2008)* teigimu, ;

- pateikiant nuorodą į kelių autorių skirtingus šaltinius, autorių pavardės ir metai skiriami kabliataškiu, pvz.: (*Žydžiūnaitė, 2007; Kardelis, 2016*). *Kaip teigia V. Žydžiūnaitė (2007) ir K. Kardelis (2016)*, ...;

- jeigu šaltinio autorių pavardės yra vienodos, tada prie pavardžių nurodomos ir vardų pirmosios raidės, pvz.: ... (*Michalun N., Michalun M., 2001*);

- jeigu pateikiama nuoroda į to paties autoriaus skirtingais metais išleistus skirtingus šaltinius, tada šaltiniai pateikiami metų eilės tvarka, pvz.: ... (*Žydžiūnaitė, 2001; Žydžiūnaitė, 2007*);

- jeigu darbe minimi keli to paties autoriaus tais pačiais metais išleisti šaltiniai, tada po leidimo metų prirašomos mažosios raidės (a, b, ...), pvz., (*Glagoleva, 2011a*);

- jeigu yra trys ir daugiau vieno šaltinio autorių, tada pirmą kartą pateikiamos visų autorių pavardės, o vėliau pateikiama pirmojo autoriaus pavardė ir priedas „ir kt.“, pvz.: (*Gorobecienė ir kt., 2009*);

- jei šaltinis parašytas ne lotynų kalbos raidėmis, tada autorius pateikiamas originalo kalba, pvz., rusų kalba: ... (*Михайличенко, 2007*). *Михайличенко (2007) nurodo, kad ...*

- kai šaltinis neturi autoriaus, nurodomas šaltinio pavadinimas ir metai, pvz.: ... (*Trumpoji medicinos enciklopedija, 2005*);

- kai cituojamas teisės aktas, nurodomas kolektyvinis autorius (įstatymo / įsakymo priėmėjas) ir metai, pvz.: (*Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerija, 2017*). *Taip rašoma pirmą kartą cituojant, o kitus kartus galima rašyti (LR SAM, 2017)*.

Lentelės pavadinimas turi atitikti turinį ir sudarytas tik iš esminių žodžių, būtinų paaiškinti informaciją. Jei dydžiai išreiškiami dešimtainėmis trupmenomis, apvalinant nereikėtų palikti daugiau kaip 2 skaičius po kablelio.

Lentelės numeruojamos arabiškais skaitmenimis, numeravimas ištisinis visame darbe. Virš lentelės antraštės prie dešinėsios paraštės rašomas lentelės numeris ir žodis „lentelė“ – (*1 lentelė*), o kitoje eilutėje, centre – lentelės pavadinimas. Po lentelės pavadinimo taškas nededamas. Jeigu darbe yra tik viena lentelė, tada virš lentelės antraštės prie dešinėsios paraštės rašomas tik žodis „Lentelė“. Lentelės pavadinimas, eilučių pavadinimų antraštė, stulpelio antraštė (ir jei yra paantraštė) rašomi paryškintu (**Bold**) šriftu.

Visos lentelės turi būti vienodo stiliaus. Panaudojant kitų sukurtas lenteles, turi būti nuorodos už lentelės pavadinimo:... (*pagal Skurvydą, 2010*). Pavyzdys pateiktas 1-oje lentelėje.

1 lentelė

Lentelės antraštė (*pagal Skurvydą, 2010*)

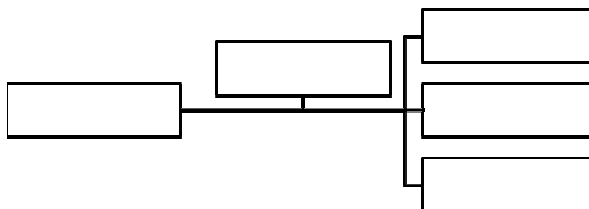
Eilučių pavadinimų antraštė	Stulpelio antraštė	
	Stulpelio paantraštė	Stulpelio paantraštė

Lentelėje pateiktų vienetų (*kintamųjų*) žymėjimai gali būti nurodomi lentelės antraštėje (*jei visi lentelėje pateikiami dydžiai nurodomi tuo pačiu vienetu*), stulpelio antraštėje ar eilutės pavadinime.

Teksto šriftas lentelėje gali būti 1-2 pt mažesnis nei viso teksto, tarpas tarp eilučių viengubas. Didelės apimties lenteles, netelpančias į vieną puslapį, rekomenduojama pateikti prieduose.

Po lentele tekste aptariami tik svarbiausi lentelės aspektai, visa joje pateikta informacija dar kartą nekartojama. Visos lentelės turi būti vienodo stiliaus.

Diagramos, grafikai, schemas, nuotraukos ir kitos vaizdinės iliustracijos baigiamajame darbe vadinamos vienu žodžiu – paveikslais. Paveikslai numeruojami iš eilės. Lentelės turi savo numerių eilę, paveikslai – savo. Paveikslo numeris ir jo pavadinimas baigiamajame darbe rašomas po paveikslu. Paveikslo pavadinimas rašomas paryškintu (**Bold**) šriftu. Paveiksle pateikta informacija pateikiama lietuvių kalba. Jeigu paveikslas sudarytas ne paties studento, reikia nurodyti naudotą šaltinį (*ar šaltinius*). Pavyzdys pateiktas 1-ame paveiksle.

1 pav. **Paveikslo pavadinimas**

Paveikslas talpinamas po pastraipos, kurioje jis analizuojamas. Paveikslo pavadinimas pateikiamas teiginiu, o ne klausimu!

Data turi būti rašoma arba skaitmenimis su brūkšneliais tarp jų (*2016-02-19*), arba mišriai (*2016 m. vasario 19 d.*).

Naudojant citatas, kabutės rašomos lietuviškai: „.....“.

Jei norima parodyti visą leidinio puslapio skaičių, rašoma taip: – 150 p.

Jeigu norima parodyti, kuriuose puslapiuose rašoma aktualiais klausimais, tai rašoma taip: – p. 5 arba ; p. 5-16.

Baigiamieji darbai turi būti įrišti į segtuvus. Įrišimas – spyruoklinis.

Baigiamasis darbas turi būti parašytas aiškia, paprasta, taisyklinga lietuvių kalba be gramatikos ir stiliaus rašymo klaidų.

III. REKOMENDACIJOS BAIGIAMOJO DARBO PRISTATYMIUI VIEŠO GYNIMO METU

Ruošiantis baigiamųjų darbų gynimui svarbūs yra trys aspektai:

1. *Pasiruošimas kalbai*: įžanga (*pasisveikinimas, kreipinys į komisijos narius, kolegas*); temos aktualumas; tyrimo problematiškumas – tyrimo tikslas, uždaviniai, tyrimo objektas, hipotezė (*nebūtina*); tyrimo metodikos paaiškinimas (*iriamieji, atrankos kriterijai, imtis, imties parinkimo būdai, panaudoti tyrimo metodai, tyrimo eiga*); tyrimo rezultatų analizės ir apibendrinimo pristatymas; išvados ir pasiūlymai.
2. *Vaizdinių priemonių parengimas*. Vaizdo, garso įrašai ir pan. padės supažindinti kvalifikacinę komisiją ir kitus klausytojus su svarbiausiomis baigiamąjo darbo mintimis, gautais rezultatais. Šios priemonės turėtų ne dubliuoti, o papildyti žodinį pranešimą. Vaizdinės priemonės turi būti gerai parengtos, lengvai perskaitomos. Nerodyti daug lentelių, kur galima, reikia jas pakeisti paveikslais – diagramomis. Skaidrių pavadinimai rašomi 44-36 pt aukščio raidėmis. Skaidrėje pateikto teksto raidžių aukštis turi būti 28-32 pt. Skaidrėje optimaliausias teksto eilučių skaičius – 10-14 eilučių. Reikia būti atsargiems parenkant skaidrių spalvinį foną. Skaidrėms labiausiai tinka pastorintas tiesus šriftas, pvz.: *Arial, Verdana, Times New Roman*. Mažosios raidės geriau įskaitomos negu vien didžiosios. Lentelės, paveikslai nenumuojami – taip jas galima greitai sukeisti vietomis. Paprastumas, aiškumas, vieningumas, tinkamumas yra svarbiausi vaizdinių priemonių kokybės kriterijai. Rengti skaidres, naudojant *Microsoft Office PowerPoint* programą.
3. *Generalinė repeticija*. Šiuo aspektu gerai apmąstoma, kas ketinama pasakyti baigiamąjo darbo gynimo metu ir kokiomis iliustracijomis bus papildyta kalba. Būtina pasirašyti

kalbą. Pristatant parengtą kalbą repeticijų metu, būtina atsižvelgti į pranešimui skirtą laiką (10 min.), pranešimo tempą, intonaciją ir kt. Paskutinė repeticija paprastai organizuojama toje auditorijoje, kurioje bus ginamas baigiamasis darbas. Pasakojant parengtą pranešimą, jis papildomas iliustracijomis, kurios bus demonstruojamos viešojo gynimo metu.

Baigiamojo darbo pristatymo gynimo metu labai svarbi dalis – **įžanga**. Jai skiriama 1-2 min. Kalba pradeda pasisveikinimu ir įžanginiu kreipiniu: „*Gerbiamas komisijos pirmininke, nariai, kolegos*“ ar pan. Tai sakant, būtina pažvelgti į kiekvieną, kuriam skirtas šis kreipinys. Tokiu būdu užmezgamas regimasis kontaktas, kuris palaikomas viso gynimo metu. Šių žodžių negalima skaityti iš lapelio. Po kreipinio išsamiai, aiškiai ir trumpai išdėstomas pasirinktos **temos aktualumas**, reikšmingumas.

Vėliau pereinama prie **tyrimo tikslo, uždavinių, tyrimo objekto** ir kitų probleminių klausimų. Tam skiriamos ne daugiau kaip 2 minutės.

Tyrimo metodikos pristatymo metu, o tam taip pat skiriama 1-2 minutės, aptariamas tiriamųjų kontingentas, tiriamosios imties parinkimo būdai, charakteringi jų bruožai. Trumpai nusakoma tyrimo organizavimo eiga.

Įvardinami užsibrėžtiems uždaviniams spręsti naudoti tyrimo metodai, nurodant, ką padėjo atskleisti atitinkamas metodus. Pvz., *Anketinė apklausa buvo nustatyta studentų nuomonė apie studijuojamus dalykus ir pan.*

Svarbiausioji pranešimo dalis baigiamųjų darbų gynimo metu yra **gauti tyrimo rezultatai, jų analizė ir apibendrinimas**. Parengtos vaizdinės priemonės padės tarpusavyje susieti ir apibendrinti gautus rezultatus. Būtina empirinę dalį sieti su teorine dalimi. Šiai daliai skiriama apie 4 minutes.

Išvados ir pasiūlymai turėtų natūraliai išplaukti iš tyrimo rezultatų. Skiriamos 2-3 minutės.

Baigus darbo pristatymą, dėkojama komisijos nariams už skirtą laiką.

Viešo gynimo metu mažiau skaitoma, daugiau pasakojama, tuo viskas įtikinamiau įrodoma. Į klausimus atsakoma trumpai, aiškiai, tiksliai ir mandagiai.

LITERATŪRA

1. Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta. ISBN 9955-595-92-2.
2. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija: Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda, S. Jokužio leidykla-spaustuvė. Iliustr. ISBN 978-9986-31-267-3.
3. Čekanavičius, V., Murauskas, G. (2006). *Statistika ir jos taikymai*. 1, 2 tomas. Vilnius: TEV. ISBN 9986-546-93-1, 9955-491-16-7.
4. Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimo metodologija ir metodai: Edukologija ir kiti socialiniai mokslai: Vadovėlis. – 5-asis pataisytas ir papildytas leidimas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. ISBN 978-5-420-01771-5.
5. Pauliukėnas, L., Šeškevičius, A. (2008). *Reabilitacijos ir slaugos studijų krypties mokslinių darbų rengimas. Universiteto vadovėlis*. Kaunas: Vitae Litera. ISBN 978-9955-920-09-0.
6. *Profesinio bakalauro baigiamojo darbo struktūra, įforminimas ir rekomendacijos pristatymui viešo gynimo metu*. (2019). Vilniaus kolegijos Sveikatos priežiūros fakultetas. Parengė Vida Stankevičienė, Lina Sirvydienė ir Audronė Zarankienė [žiūrėta 2019-03-].
Prieiga per internetą:
https://spf.wp.viko.lt/media/uploads/sites/10/2019/03/BD_struktura_iformin-2019.pdf
7. Skurvydas, A. (2010). *Apie mokslą, tiesą ir pažangą*. Kaunas: LKKA. ISBN 978-9955-920-86-1.

Metodinį konspektą parengė *Vida Stankevičienė, Lina Sirvydienė ir Audronė Zarankienė* (2019). *Penktas metodinio konspekto pataisymas ir papildymas*.

VILNIAUS KOLEGIJOS (14 pt dydis)

..... FAKULTETAS (14 pt dydis)

..... katedra (16 pt dydis)

Studijų programa(valst. kodas.....) (12 pt dydis)

Vardenis Pavardenis (16 pt dydis)

TEMOS PAVADINIMAS (20 pt dydis)

Profesinio bakalauro baigiamasis darbas (14 pt dydis)

(12 pt dydis) Baigiamojo darbo autorius.....
(9 pt dydis) (parašas)

(12 pt dydis) Baigiamojo darbo vadovas.....
(9 pt dydis) (parašas)
.....
(9 pt dydis) (mokslo vardas, pareigybė, vardas, pavardė)

(12 pt dydis) Konsultantas (nurodoma, jei toks yra).....
(9 pt dydis) (parašas)
.....
(9 pt dydis) (mokslo vardas, pareigybė, vardas, pavardė)

(12 pt dydis) Baigiamojo darbo įteikimo data:.....

LEIDŽIU GINTI (12 pt dydis)

Katedros vedėjas..... (12 pt dydis)
(parašas) (9 pt dydis)

..... (12 pt dydis)
(mokslo vardas, pareigybė, vardas, pavardė) (9 pt dydis)

Vilnius, 2019 (12 pt dydis)

VILNIAUS KOLEGIJOS

..... FAKULTETO

..... KATEDRA

**PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO PROFESINIO BAKALAURO
BAIGIAMOJO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ**

Patvirtinu, kad įteikiamas profesinio bakalauro baigiamasis darbas:

- 1) atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
- 2) nebuvo naudotas kitame institute/universitete Lietuvoje ir užsienyje;
- 3) nenaudojau šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikiu visą panaudotos literatūros sąrašą.

.....
(Studento vardas, pavardė).....
(parašas).....
(data)

TURINYS

SANTRUMPŲ PAAIŠKINIMAI	5
SVARBIAUSIŲ SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS	6
LENTELIŲ SĄRAŠAS	7
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	8
ĮVADAS	9
1. LITERATŪROS STUDIJAVIMAS.....	10
1.1.	10
1.2.	12
1.2.1.	15
1.2.2.	20
2. TYRIMO METODIKA	21
2.1. Tiriamųjų imtis	21
2.2. Tyrimo metodai(s)	22
2.3. Tyrimo eiga	23
3. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ IR APIBENDRINIMAS	24
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	44
LITERATŪRA	45
PRIEDAI	46

PATVIRTINTA **4 priedas**
 Vilniaus kolegijos Sveikatos priežiūros
 fakulteto dekanas 2016 m. vasario 19 d.
 įsakymu Nr. SP V-9

ASMENS SUTIKIMAS DALYVAUTI TYRIME

Aš,, Vilniaus
 (tyrimą atliekančio studento vardas, pavardė)

kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto studijų
 (studijų programos pavadinimas)

programos kurso studentas, rengiu profesinio bakalauro baigiamąjį darbą (projektą)
 tema:

.....
 (temos pavadinimas)

Tyrimo tikslas:

.....

.....

Tyrimo dalyviai:

Tyrimo metodas (-ai)

.....

Tyrimo dalyvio teisės: Anonimiškumas ir gautų duomenų konfidencialumas garantuojamas. Apibendrinti tyrimo rezultatai bus panaudoti tyrimo tikslui įgyvendinti. Iškilus neaiškumams tyrimo dalyvis gali kreiptis tel.: į Vilniaus kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto katedrą.

(katedros pavadinimas)

Tyrimą atliekantis studentas

(parašas, vardas, pavardė)

Aš,,
 (tyrimo dalyvio/atstovo vardas, pavardė)

sutinku dalyvauti Vilniaus kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto studento

..... atliekamame tyrime.

(tyrimą atliekančio studento vardas, pavardė)

Tyrimo dalyvis/atstovas

(parašas, vardas, pavardė)

.....

(data)

LITERATŪROS ŠALTINIŲ PATEIKIMO PAVYZDŽIAI

Paaiškinimas	Bibliografinis aprašas
Knygos	
Vieno autoriaus	Kardelis, K. (2016). <i>Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: Edukologija ir kiti socialiniai mokslai: Vadovėlis</i> . – 5-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. ISBN 978-5-420-01771-5.
Dviejų autorių	Pauliukėnas, L., Šeškevičius, A. (2008). <i>Reabilitacijos ir slaugos studijų kryptių mokslinių darbų rengimas: Universiteto vadovėlis</i> . Kaunas: UAB Vitae Litera. ISBN 978-9955-920-09-0.
Trijų ir daugiau autorių	Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). <i>Kokybinių tyrimų metodologija: Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams</i> . Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė. ISBN 978-9986-31-267-3.
Be autoriaus ar sudarytojo	<i>Chemijos enciklopedija</i> . (2015). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. ISBN 978-5-420-01753-1.
Knygos dalis (skyrus, straipsnis)	Ulonienė, J. (2005). Odos ekosistema. Iš: <i>Grožis ir kosmetika: viskas apie odos grožį</i> (spaudai parengė Stačiokas V.). Vilnius: UAB Ašvieniai. – P. 18–25. ISBN 9955-9753-0-X. Schwartz J. R. Cosmeceutical metals. In: <i>Cosmeceuticals</i> . Editor Draelos Z. D. Oxford: Elsevier, 2005. – P. 89–95. ISBN 1416002448.
Rusiška knyga	Папий, Н. А., Папий, Т. Н. (2013). <i>Медицинская косметология: Руководство для врачей. 2-е издание исправленное и дополненное</i> . Москва: ООО Издательство Медицинское информационное агенство. ISBN 978-5-9986-0128-6.
Periodiniai leidiniai	
Straipsnis žurnale	Tamašauskienė, L. (2015). Veido odos priežiūra: kaip išvengti sensibilizacijos ir veido dermatozijų? <i>Lietuvos gydytojų žurnalas</i> . Kaunas: UAB Medicinos spaudos namai. Nr. 5 (78), 41–42. ISSN 1648-3154.
Straipsnis rusiškame žurnale	Матсуи, М. С. и др. (2016). Биологические ритмы кожи. <i>Косметика и медицина</i> . Москва: Издательский дом Косметика и медицина. No 4, 16–23. ISSN 1681-3545.
Elektroniniai šaltiniai	
Elektroninė knyga	Truswell, W. H. (2016). <i>Lasers and light, peels and abrasions: applications and treatments</i> [interaktyvus]. New York: Thieme Medical Publishers [žiūrėta 2017-11-21]. ISBN 978-1-62623-002-6. Prieiga per EBSCOhost: http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/bmx1YmtfXzEyNDY2MjhfX0FO0?sid=0d220432-da43-47fa-9df7-eefaef7e9dc5@sessionmgr4009&vid=4&format=EB&rid=4

Straipsnis elektroniniame šaltinyje	<p>Farage, M. A. et al. (2009). Clinical Implications of Aging Skin. Cutaneous Disorders in the Elderly. <i>American Journal of Clinical Dermatology</i> [interaktyvus]. Springer International Publishing. 10(2), 73-86 [žiūrėta 2017-11-20]. ISSN 1179-1888. Prieiga per Springer Link: https://link.springer.com/article/10.2165/00128071-200910020-00001</p> <p>Jeigu straipsnis turi DOI numerį: Gold, M. H. (2012). Cellulite – an overview of non-invasive therapy with energy-based systems. <i>Journal of the German Society of Dermatology</i> [interaktyvus]. 10 (8), 553–558 [žiūrėta 2017-11-29]. ISSN: 1610-0387. Prieiga per: doi: 10.1111/j.1610-0387.2012.07950.x</p>
Duomenų bazė	<p><i>Lietuviškos knygos metai</i> [interaktyvus]. Vilnius: Matematikos ir informatikos institutas, 1997 [žiūrėta 1990-01-03]. Prieiga per DIALOG Information Services, Palo Alto (Calif.).</p>
Teisiniai dokumentai	<p>Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. Įsakymas dėl Lietuvos higienos normos HN 117: 2017 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo (2007 m. rugpjūčio 1 d. Nr. V-633, galiojanti suvestinė redakcija nuo 2017-03-03) [interaktyvus]. <i>Teisės aktų registras</i>, 2007 [žiūrėta 2017-11-20]. Prieiga per internetą: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CE03E1D3329D/dYwhfmErKN</p>